

בס"ד הַדָּף מוֹקְדֵשׁ לְעִילוּי נִשְׁמַת: דְּנִיאֵל סֶלְטוֹ בֶּן שָׁרָה, שְׁנַפְטָר בְּ-ה' אָדָר ת.נ.צ.ב.ה!

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: תְּרוּמָה

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 16:55

יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 18:04 (ר"ת 18:40)

עֶרֶב שַׁבַּת ה' אָדָר תשע"ג (15.2.13)

(הזמנים לפי העיר חיפה)

(לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net)

הַפְּטָרָה: "וְה' נָתַן"

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה... וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם"

עַל הַכְּתוּב כָּאֵן פֶּרֶשׁ רַש"י זצ"ל בְּלִשׁוֹן קוֹדֶשׁ: "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה" – לִי לְשָׁמַי". וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין מָהִי כּוֹנֵת רַש"י, בְּאוֹמְרוֹ "לִי לְשָׁמַי"?

נִקְדָּים לְהַבִּיא אֶת דְּבָרֵי הַ"אֲבִי אֶזְל", הָאוֹמֵר, שְׁכַאֲשֵׁר אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל מִקְדָּשׁ אֶת מַעֲשָׂיו הַגְּשָׁמִיִּים הַיּוֹם-יּוֹמִיִּים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּבֵיתוֹ, הִנֵּה עַל-יְדֵי זֶה הוּא גוֹרֵם לְהִשְׁרָאת הַשְּׁכִינָה בְּמַעוֹנוֹ. וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׁכַאֲשֵׁר הָאָדָם מִקְדָּשׁ אֶת עַצְמוֹ וְכָל מַעֲשָׂיו הֵם לְשֵׁם שָׁמַיִם, עַל-יְדֵי זֶה מִתְגַּבְּרַת הַקְּדוּשָׁה וְהִשְׁרָאת הַשְּׁכִינָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. שָׁכֵן, קְדוּשַׁת הַמִּקְדָּשׁ תְּלוּיָה בְּקְדוּשַׁת הַשְּׁרוּיָה בְּבֵיתֵי יִשְׂרָאֵל. וְזֶה שְׁכַתוּב: "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם", אֵל תִּקְרָא "וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם" אֶלָּא "וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם". שָׂרַק כֶּף, עַל-יְדֵי שֶׁהָאָדָם מִקְדָּשׁ אֶת מַעֲשָׂיו, הַשְּׁכִינָה שׁוֹכְנַת בְּמַעוֹנוֹ. וְרַק אִזּוֹ יִכּוֹל לְהִתְקַיֵּם "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ" – שֶׁהַשְּׁכִינָה שְׁרוּיָה בְּתוֹכוֹ (=בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ).

בְּדַרְךָ זֶה פֶּרֶשׁ בַּעַל הַ"שֵּׁפֶת אֲמַת" זצ"ל אֶת הַפְּסוּק בַּתְּהִלִּים (קֶלֶב, ג'-ד'): "אִם אָבִא בְּאֵהָל בֵּיתִי אִם אֶעֱלֶה עַל עַרְשׁ יְצוּעִי אִם אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינַי לְעַפְעַפִּי תְנוּמָה עַד אֲמַצָּא מָקוֹם לָהּ מִשְׁכְּנוֹת לְאֲבִיר יַעֲקֹב".

שָׁכֵן, דוֹד הַמֶּלֶךְ בִּקֵּשׁ לְמַצוֹא מָקוֹם לָהּ בְּתוֹךְ כָּל הַפְּעוּלוֹת הַנּוֹכְרוֹת – בְּ"אָבִא בְּאֵהָל בֵּיתִי", בְּ"אֶעֱלֶה עַל עַרְשׁ יְצוּעִי", וּבְ"אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינַי לְעַפְעַפִּי תְנוּמָה" – שְׁבִכָּל הַמַּעֲשִׂים הַלְלוֹ שְׁבַמַּעוֹנוֹ שִׁיְהִיו טְהוֹרִים וּלְשֵׁם שָׁמַיִם, כְּדִי שִׁיְהִי מָקוֹם לְהִשְׁרָאת הַשְּׁכִינָה, וּמִמִּילָא יִהְיֶה זֶה בְּבַחֲבִינַת הַקְּמַת מִקְדָּשׁ לָהּ.

וּכְפִי שְׁכָבֵר לְמַדְנֹו, וְכִךְ נִפְסַק לְהִלְכָה בְּשִׁלְחַן עֲרוּף (אוֹרַח חַיִּים, סִימָן רֵל"א): בְּכָל מָה שִׁיְהִנֶּה הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה – לֹא יִכּוֹן לְהִנְאֻתוֹ, אֶלָּא לְעַבּוּדַת הַבוֹרָא יִתְבַּרְךָ, כְּדַכְתִּיב (מִשְׁלֵי ג', ו'): "בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ". וְאִמְרוּ חַכְמִים: "כָּל מַעֲשִׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם" (אָבוֹת ב', יב) – שְׁאִפִּילוֹ דְּבָרִים שֶׁל רְשׁוֹת, כְּגוֹן: הָאֲכִילָה, הַשְּׁתִיָּה, הַהֲלִיכָה, הַיְשִׁיבָה, הַקִּימָה וְהַשִּׁיחָה, וְכָל צָרְכֵי גּוֹפֶךָ יִהְיוּ כָּלֶם לְעַבּוּדַת בּוֹרְאֶךָ. וְאִפִּילוֹ יִהְיֶה צְמָא וְרַעֲב – יִתְכַּוֵּן שִׂיאֲכָל וַיִּשְׁתֶּה כְּפִי חַיּוּתוֹ, כְּדִי לְעַבּוֹד אֶת בּוֹרְאוֹ.

וְזֶה מָה שֶׁפֶּרֶשׁ רַש"י זצ"ל, בְּלִשׁוֹן קוֹדֶשׁ: "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה" – לִי לְשָׁמַי". כְּלוֹמֵר, כְּאֲשֶׁר כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל הָאָדָם הֵם "לִי לְשָׁמַי" – לְשֵׁם שָׁמַיִם – זוֹכֶה הָאָדָם לְ"וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם" (רֵאשִׁי/סוֹפִי תִיבוֹת "לְשָׁמַי") – זוֹכֶה הוּא לְהִשְׁרָאת הַשְּׁכִינָה בְּמַעוֹנוֹ, וּמִמִּילָא גַם לְהִשְׁרָאת הַשְּׁכִינָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

"וַעֲשִׂית מְנַרְת זָהָב טְהוֹר... וַעֲשִׂית אֶת גִּרְתִּיהָ שְׁבַעָה וְהַעֲלָה אֶת גִּרְתִּיהָ וְהָאִיר עַל עֶבֶר פְּנִיָּה"

עַל הַכְּתוּב בְּפֶרֶשְׁתָּנוּ, "וַעֲשִׂית אֶת גִּרְתִּיהָ (שֶׁל הַמְּנוֹרָה) שְׁבַעָה, וְהַעֲלָה אֶת גִּרְתִּיהָ, וְהָאִיר (ו) עַל עֶבֶר פְּנִיָּה", מִפֶּרֶשׁ רַש"י זצ"ל: "וְהָאִיר (ו) עַל עֶבֶר פְּנִיָּה" – עֲשֶׂה (אֶת) פִּי שֵׁשֶׁת הַנְּרוֹת שְׁבָרָאשִׁי הַקְּנִים... מְסוּבִים (=מוֹפְנִים) כְּלָפִי (הַנֵּר) הָאֲמָצְעִי, כְּדִי שִׁיְהִיו הַנְּרוֹת... מְאִירִים אֶל עֶבֶר פְּנִיָּה... אֶל צֶד פְּנֵי הַקְּנָה הָאֲמָצְעִי, שֶׁהוּא גּוֹף הַמְּנוֹרָה".

מְבוֹאֵר מִדְּבָרֵי רַש"י הַקְּדוֹשׁ, שֶׁשֵּׁשֶׁה קְנֵי הַמְּנוֹרָה (שֶׁלִּשְׁתֵּי הַקְּנִים מִצֵּד יְמִין, וּשְׁלִשְׁתֵּי הַקְּנִים מִצֵּד שְׂמֹאל) צָרִיכִים לְהָאִיר אֶל מוֹל הַקְּנָה הַמְּרָכְזִי/הָאֲמָצְעִי, שֶׁהוּא גּוֹף הַמְּנוֹרָה. (כְּפִי שִׁגְם כְּתוּב בְּפֶרֶשֶׁת "בְּהַעֲלֹתְךָ": "בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנְּרוֹת, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת..."). דְּהִינּוּ, שֵׁשֶׁת הַנְּרוֹת צָרִיכִים לְהָאִיר "אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה", שֶׁהוּא הַקְּנָה הַמְּרָכְזִי, שְׁנִמְצָא בֵּינֵיהֶם – וּבִיחַד "יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת".

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין עֲנִיָּן זֶה – מְדוּעַ מִצְוַה הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁכָּל שֵׁשֶׁת הַנְּרוֹת יִהְיוּ מְסוּבִים (=מוֹפְנִים) לְמְרָכְזוֹ, כְּדִי לְהָאִיר אֶת הַנֵּר הָאֲמָצְעִי?

הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ "שֵׁם מְשֻׁמוֹאֵל" (פֶּר' בְּהַעֲלוֹתְךָ קֶפֶח) מְבַאֵר עֲנִיָּן זֶה, בְּשֵׁם אָבִיו הַגֵּה"ק בַּעַל "אֲבִי גִזֹּר", וְכִךְ הוּא

כותב: פידוע, שלשת ימי השבוע ד' ה' ו' יונקים ומקבלים שפע קדושה מהשבת הממשמשת ובאה. וכך גם שלשת הימים א' ב' ג', שאחרי אותה השבת, יונקים ומקבלים את שפע קדושתם ממנה. (ד' ה' ו' ש א' ב' ג') מקור הדבר הוא מדברי הכתוב בגמרא (פסחים קו'), שאפשר לעשות הבדלה אחר שבת, עד יום שלישי, ועד בכלל. ומפורש בגמרא, שהטעם לכך הוא פי ימים א' ב' ג' נקראים ימים שלאחר השבת, והם שכימים לשבת שעברה. ואילו הימים ד' ה' ו' נקראים ימים של אותה השבת, הממשמשת ובאה. וזהו שתקן האריז"ל בפיוט לשבת: "ימינא ושמאלא וביניהו כלה" (=ימין ושמאל וביניהם כלה). דהינו, שבת קדש היא בבחינת כלה, שעומדת במרכז של שבוע, ושאר ששת ימות החול סובבים אותה מימין ומשמאל: שלשת הימים ד' ה' ו' עומדים מימין של השבת, כדי לקבל ולינוק ממנה שפע רב טוב. ואילו שלשת הימים א' ב' ג' עומדים משמאלה – אף הם כדי לקבל ולינוק ממנה את השפע שלה. הרי לנו, שימות החול עם שבת קדש הם בבחינת: "ימינא ושמאלא וביניהו כלה" (ד' ה' ו' ש א' ב' ג').

ומעתה מבואר מה שצוה הקב"ה, שכל ששת קני המנוחה, שלשה קנים מצד ימין, ושלשה קנים מצד שמאל, צריכים להאיר אל מול הקנה המרכזי/האמצעי, שהוא גוף המנוחה. שכן, הנר האמצעי, שהוא גוף המנוחה רומז על שבת קדש, שעומדת במרכז השבוע, ושלשת הקנים שיוצאים מגוף המנוחה מצד ימין הם כנגד שלשת הימים ד' ה' ו' (שעומדים מימין השבת), ושלשת הקנים שיוצאים מגוף המנוחה מצד שמאל הם כנגד שלשת הימים א' ב' ג', שעומדים מצד שמאל של השבת (ד' ה' ו' ש א' ב' ג'). נמצאנו למדים מכל זה, שעבודת הדלקת המנוחה בבית המקדש היתה לקשר ולחבר את ששת ימי החול עם שבת קדש, כדי שיוכלו ישראל לינוק ולקבל שפע רב טוב מהשבת, שהיא מקור הברכה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"וזאת התרומה אשר תקחו מאתם"

מסופר על שד"ר (=שלוחא דרבנן) אחד, שהגיע מארץ ישראל לארה"ב לצורך גיוס תרומות לטובת הישיבה שבראשה כהן. בתחילה הפנו אותו לתורמים הידועים, אולם הסכום שהצליח לגייס היה רחוק ממה שהיה צריך לישיבה. לפיכך שאל את עסקני המקום, האם יש עוד אנשים בעלי ממון שניתן להתרימם למען הישיבה. "כן" – ענו לו – "ישנו יהודי אחד, אמיד עד מאד. אך כגדל עושרו, כך גדל קמצנותו. במקרה הטוב הוא יתן לך פרוטות מועטות, וגם זאת, לאחר שהוא יוציא לך את הנשמה". בקש הרב בכל זאת להגיע אל אותו עשיר, אולי יתמזל מזלו ויצליח לדבר אל לבו.

כאשר הגיע אל אותו עשיר, ראה שאין שום הגזמה בדברים ששמע עליו. העשיר לא אבה לשמוע מהרב, והיה צריך לשכנעו ולדבר אל לבו, עד שהרב ממש התחנן לעשיר שיפריש מעט מממונו הרב. לפתע אמר העשיר לרב: "יש לי חידה, ואם הרב ידע לענות, אות היא פי ראוי אתה לתרומה! אבל אם פבודו לא ידע לענות, לא אתן מאומה, כיון שבכך אתה מגלה שאינך ראוי להיות ראש הישיבה. שהרי, אחד כמותך, ראש הישיבה, לומד יומם ולילה, וצריך אתה לדעת בקיאות בתורה...". לא נותרה לרב ברירה, ולפיכך הסכים לתנאי של העשיר.

הישיר העשיר מבטו לכיוון הרב, ושאל אותו, כשבת צחוק של נצחון על שפתיו: "איזו מלה בתורה יש בה ארבע פעמים קמץ בזה אחר זה?". לתדהמתו ענה לו הרב מיד: "בספר דברים (יד', יז') – הרחמה". נדהם העשיר, ולמגינת לבו נאלץ לתת תרומה לרב. אך כהרגלו נתן לו בקמצנות רבה כמה פרוטות אחדות. ולא רק זאת, אלא שבקש הוא מהרב לשמור על החידה ששאל לעצמו, ולא לגלותה ברבים. שכן, רק כך הוא מצליח להיפטר מכל המתדפקים על דלתו יומם ולילה.

משראה הרב במי המדובר, פנה אל העשיר הקמצן, ואמר לו: "היות וכבודו חד לי חידה, אף אני אחוד לך חידה. אמר לי, מהי המלה שמופיעה בתורה, ובה ארבע פעמים פתח בזה אחר זה? כמוכן שאותו עשיר קמץ לא ידע לענות על השאלה. אזי פנה אליו הרב ואמר לו: "דע לך, כי דבר זה מופיע בפרשת "בחקתי" בקללות (ויקרא כו', טו) – 'ואת הקדחת'. ואולם, גם אני מבקש ממך, שגם אתה תשמור זאת לעצמך...".

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בס"ד הַדָּף מוֹקְדֵשׁ לְעִילוּי נִשְׁמָת: דְּנִיָּאל סָלְטוֹ בֶּן שָׂרָה, שֶׁנִּפְטָר ב־ה' אָדָר ת.נ.צ.ב.ה!

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעָה: תְּרוּמָה **כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 16:55**

עֵרַב שַׁבַּת ה' אָדָר תשע"ג (15.2.13) © **יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 18:04** (ר"ת 18:40)

הַפְּטָרָה: "וְה' נָתַן" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net (הזמנים לפי העיר חיפה))

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

על הכתוב כאן פֶּרֶשׁ רש"י זצ"ל בלשון קודשיו: "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה" – לִי לְשָׁמִי. וצריכים אנו להבין את כוונת רש"י "לִי לְשָׁמִי" – לְאִיזָה שֵׁם מִתְפֹּן רש"י?

יִתְכַּן לְבָאֵר אֶת כּוֹנֵת רש"י עַל-פִּי הַמְּבֹאֵר בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל ב"לקוטי תורה" (ישעיהו לב, יז), כִּי בַעֲת נְתִיבַת הַצְּדָקָה לְעַנִּי, צָרִיךְ לִיְחַד אֶת אַרְבַּע אוֹתוֹת שֵׁם ה' יִתְבָּרַךְ (=יְהוָה) כִּף: צוֹרֵת הַמְּטַבַּע הַעֲגוּלָה (שְׁנוֹתָנִים לְעַנִּי) הִיא כְּנֶגֶד הָאוֹת י' שֶׁל שֵׁם ה' (=יְהוָה). ה' (=חֲמֵשׁ) הָאֲצַבְעוֹת שֶׁל הַנּוֹתֵן הֵן כְּנֶגֶד ה' רֵאשׁוֹנָה שֶׁל שֵׁם הַקַּב"ה (=יְהוָה). הַזְּרוּעַ הַפְּשׁוּטָה שֶׁל הַנּוֹתֵן הִיא כְּנֶגֶד הָאוֹת ו' (=יְהוָה), ו-ה' (=חֲמֵשׁ) הָאֲצַבְעוֹת שֶׁל הַמְּקַבֵּל (=הָעַנִּי) הֵן כְּנֶגֶד ה-ה' הַשְּׁנִיָּה שֶׁל שֵׁם ה' (=יְהוָה). וְהָרִי קִבְּלָנוּ אֶת אַרְבַּע אוֹתוֹת שֵׁם ה' (=יְהוָה), שֶׁצָּרִיךְ לִיְחַד וּלְכוּן בְּהֵן בַּעֲת נְתִיבַת הַצְּדָקָה. וְזֶהוּ מָה שֶׁכָּתוּב: "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ", וּפֶרֶשׁ כְּאֲמֹר רש"י: "לִי – לְשָׁמִי". כְּלוּמָר, בַּשַּׁעַת נְתִיבַת הַצְּדָקָה צָרִיךְ לְכוּן לְשָׁמוֹ שֶׁל הַקַּב"ה – עַל אַרְבַּע הָאוֹתוֹת (=יְהוָה).

וְעַל-כֵּן, אֹמֵר הַחִיד"א, רוֹמֵז הַכְּתוּב בְּמִשְׁלֵי (כב, ב'): "עָשִׂיר וְרֵשׁ נִפְגְּשׁוּ עֲשֵׂה כָּלֵם יְהוָה". כְּלוּמָר, הַקַּב"ה מְסוּבֵב כִּף שֶׁהָעֲשִׂיר וְהָרֵשׁ יִפְגְּשׁוּ, כְּדִי שֶׁהָעֲשִׂיר יִתֵּן צְדָקָה לְעַנִּי, וְכִף יִיְחַד אֶת אַרְבַּע אוֹתוֹת שֵׁם ה', וְזֶהוּ "עֲשֵׂה כָּלֵם יְהוָה" – עַל-יְדֵי מִצּוֹת הַצְּדָקָה מִיְחָדִים שְׁנֵיהֶם אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ – יְהוָה.

כְּדִי לְבָאֵר עֲנִין זֶה בִּיתֵר שְׂאֵת, נִקְדִּים הַקְּדָמָה נִפְלְאָה מִהַבְעַשׁ"ט הַקְּדוּשׁ יוֹע"א, עַל הַכְּתוּב בְּמִצּוֹת צְדָקָה (דברים טו, ח'): "כִּי פִתַּח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ", וּפֶרֶשׁ הַבְעַשׁ"ט, שְׂרָאוּי לְאָדָם לְהַקְפִּיד לְפִשׁוּט אֶת יָדוֹ וְלִתֵּת צְדָקָה עוֹד לְפָנָי שֶׁהָעַנִּי מִבְּקֵשׁ זֹאת מִמֶּנּוּ. שְׂכֵן, רַק אִזּוֹ יֵשׁ יְחֹדֵד שֶׁל אַרְבַּע אוֹתוֹת שֵׁם יְהוָה כְּסֻדְרָן בְּצִירוּף יִשְׂרָאֵל – הַחֵל מִהַפְּרוּטָה, שֶׁהִיא כְּנֶגֶד הָאוֹת י' שֶׁל שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכֵלָה ב-ה' אֲצַבְעוֹתָיו שֶׁל הָעַנִּי, שֶׁהֵן כְּנֶגֶד הָאוֹת ה' הַשְּׁנִיָּה שֶׁל שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ – וְאִזּוֹ הַצִּירוּף שֶׁל הַשֵּׁם יְהוָה הוּא כְּסֻדְרוֹ, וְהוּא שֵׁם שֶׁל חֶסֶד וְרַחֲמִים.

אוֹלָם אִם אֵין הָאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה, אֲלֵא רַק לְאַחַר שֶׁהָעַנִּי פּוֹשֵׁט אֶת יָדוֹ וּמִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ, אִזּוֹ הַצִּירוּף שֶׁל שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ כְּסֻדְרוֹ, אֲלֵא הַפּוֹף חֵס וְחִלְיָה (הוֹהִי). וְכִשֶּׁהַצִּירוּף שֶׁל שֵׁם ה', בְּרוּף הוּא, אֵינוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא הַפּוֹף – זֶהוּ צִירוּף שֶׁל מִידַת הַדִּין. נִמְצָא מִזֶּה שְׂאָדָם הַמְּחַכֶּה שֶׁהָעַנִּי יִפְשׁוּט אֶת יָדוֹ כְּדִי לְקַבֵּל צְדָקָה, מְעוֹרֵר עַל עֲצֻמוֹ חִלְיָה אֶת מִידַת הַדִּין וְלֵא אֶת מִידַת הַרַחֲמִים. וְלָכוֹן, יִקְפִּיד מְאֹד אִישׁ יִשְׂרָאֵל לִתֵּת צְדָקָה לְעַנִּים, לְפָנָי שֶׁהָעַנִּי פּוֹשֵׁט אֶת יָדוֹ לְבַקְשָׁה.

וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁמוֹ בְּסִפֵּר "מְבֹשֵׁר טוֹב" (פְּרֶשֶׁת רֵאָה): "כִּי פִתַּח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ... שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הַבְעַשׁ"ט זֹלָה" הַפִּירוּשׁ הַפְּסוּק (תהילים יז, טו'): "אֲנִי בְּצִדְקָה אֲחֻזָּה פְּנִיךָ" – דְּהֵינּוּ, כִּשֶׁהָאָדָם נוֹתֵן פְּרוּטָה לְעַנִּי, אִזּוֹ הוּא עוֹשֵׂה יְחֹדֵד, וְהַפְּרוּטָה הִיא י', וְחֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת הַנּוֹתֵן הֵרִי ה', וּפְשִׁיטַת יָדוֹ שֶׁל הַנּוֹתֵן הֵרִי ו', וּבְנוֹתָנוּ לְחֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת שֶׁל הָעַנִּי הֵרִי ה' אַחֲרוֹנָה (הֵרִי קִבְּלָנוּ אֶת שְׁמוֹ בְּיוֹשֵׁר – יְהוָה)... וְעַל-יְדֵי כֵּן גּוֹרֵם לְהַמְשִׁכַת הַרַחֲמִים, כִּי כְּסֻדְרָן הוּא רַחֲמִים גְּמוּרִים. וְכֵן זֶה הוּא כִּשֶׁהַנּוֹתֵן מִתְחִיל בְּנְתִיבַת הַצְּדָקָה טָרַם הַפְּשִׁטַת יָד הָעַנִּי... (אוֹלָם) כִּשֶׁהָעַנִּי מִתְחִיל בְּפְשִׁיטַת יָדוֹ לְבַקֵּשׁ (צְדָקָה), אִזּוֹ אֵין הַשֵּׁם כְּסֻדְרוֹ...".

וְזֶהוּ (שְׂרוּמֵז דוֹד הַמֶּלֶךְ) 'אֲנִי בְּצִדְקָה' – כִּשֶׁמִּמֶּנִּי הַתְּחִלָּתָה בְּהַצְּדָקָה (=בְּמִצּוֹת הַצְּדָקָה) – אִזּוֹ 'אֲחֻזָּה פְּנִיךָ' – ...אֲנִי גּוֹרֵם יְחֹדֵד ד' אֲתוֹנוֹן (=אוֹתוֹת) כְּסֻדְרָן, וְהוּא 'פְּנִיךָ' (שְׁזֶהוּ) רַחֲמִים... וְזֶהוּ 'כִּי פִתַּח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ' – דְּהֵינּוּ, שְׂאֵתָה תִּפְתַּח בְּיָדְךָ לוֹ... לְיַד הָעַנִּי... וְאִזּוֹ יִהְיֶה הַשֵּׁם כְּסֻדְרוֹ...".

אִךְ לְפִי הָאֲמֹר לְעִיל, נִשְׂאֵלַת הַשְּׂאֵלָה: אָדָם שְׂאֲכֵן נוֹהֵג תְּמִיד לְהַקְדִּים לְפִשׁוּט אֶת יָדוֹ לִתֵּת צְדָקָה לְעַנִּים, כְּדִי לִיְחַד אַרְבַּע אוֹתוֹת שֶׁל שֵׁם ה' יִתְבָּרַךְ כְּסֻדְרוֹ, מָה עָלָיו לַעֲשׂוֹת אִם הַקְּדִים הָעַנִּי וּפְשִׁט אֶת יָדוֹ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ צְדָקָה? הֵרִי אִם יִתֵּן לְעַנִּי צְדָקָה, יִגְרוֹם לְצִירוּף שֵׁם "יְהוָה" שְׂלֵא בְּיוֹשֵׁר, וְיַעֲוֹרֵר עַל עֲצֻמוֹ, חֵס וְחִלְיָה, אֶת

מידת **הדין**. ואם לא יתן **צדקה** לעני, הרי הוא **מבטל** מצוות עשה מן התורה, כמו שכתוב (דברים טו, י'): "נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו". ופרש שם רש"י זצ"ל: "נתון תתן לו – אפילו מאה פעמים". ונראה לבאר ענין זה על-פי דברי רש"י על-פי הכתוב (בראשית יח, טז): "ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם". ופרש שם רש"י: "כל השקפה שבמקרא (היא) **לרעה**, חוץ מ'השקפה ממעון קדש' (דברים כו, טז), **שגדול** כח מתנות עניים, שהופך מידת **הרוגז לרחמים**".

נמצא, לפי דברי רש"י, שאפילו אם הקדים העני לפשוט את ידו לבקש **צדקה**, צריך האדם לקיים את מצוות ה**צדקה** ולתת לו. וזאת, למרות שאז מתקבל יחוד שם ה' יתברך שלו **כסדרו**. אולם, כיון ש**גדול** כח מתנות לעניים, שהופך את מידת **הרוגז** למידת **הרחמים**, צריך לתת לעני, ועל-ידי מצוות ה**צדקה** יתהפך הצרוף של **דין לרחמים**. ועל-כך רמז הכתוב בתורה: "**נתון תתן** לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלהיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך". הנה, מדקדק הכתוב לומר "**נתון תתן** לו", דהינו **שתי נתינות** – אחת "**נתון**" שאתה מקדים לתת **צדקה** לעני לפני שהוא מבקש. ושניה, "**תתן**", אפילו שהקדים העני לפשוט את ידו גם כן "**תתן** לו".

וממשיך הכתוב "ולא ירע לבבך בתתך לו" – כלומר, שלא ירע לבבך לתת **צדקה** כשהקדים העני לפשוט את ידו, בחושבך שעל-ידי זה יתהוו צירוף שם הוי"ה **שלא כסדרו**, שהוא מידת **הדין**. "כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלהיך בכל מעשיך" – סגולת ה**צדקה** היא להפוך את מידת **הדין לרחמים** "בכל מעשיך ובכל משלח ידך". בכל האופנים שתשלח ידך לתת **צדקה** לעני, בין אם תקדים לשלוח את ידך לתת **צדקה** לעני. שאז, בודאי יברכה ה', מכיון שהצרוף של שם הוי"ה (=הוה) **כסדרו**, ובין אם תשלח ידך לתת **צדקה**, רק לאחר שהעני הקדים לפשוט את ידו לבקש **צדקה**, שאז כמו שאמרנו, הצירוף של שם הוי"ה הוא לא **כסדרו**, והוא שם מידת **הדין**. והנה, למרות כל זאת, "יברכה ה'", כי גדול כח המתנות לעניים כיון שהופך הוא את מידת **הרוגז לרחמים**. "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה ח)

על הכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", אומר המדרש: בשעה שאמר הקב"ה לישראל "ועשו לי מקדש", שאני משרה שכנתי ביניכם. אמרו מלאכי השרת לפני ה': ריבוננו של עולם, הרי "ארץ ישראל נתת להם, (וגם) **תורה** נתת להם?". (כלומר, לא די מה שנתת להם? ומדוע צריכים ישראל לקבל גם את **התורה**?) אמר להם ה': "הרי נתתי להם (=לישראל) **דינים**". וצריכים אנו להבין את תשובת ה' למלאכים "הרי נתתי להם **דינים**". וכי איזו תשובה יש כאן לדבריהם של המלאכים?

אומר על-כך ה"פניני קדם": המלאכים חשבו שהקב"ה נתן לישראל את ארץ ישראל מדין 'בר מצר, כיון שהארץ קרובה למצרים. (דין "בר מצר": אדם המוכר בית או שדה, זכות קדימה היא לשכן הקרוב). אם כך, טענו המלאכים לפני ה', מאותו דין של 'בר מצר' יש לנו זכות ראשונים לקבל את **התורה**, ועל-כן: "תנה הודך (=את **התורה**) על השמים" (תהילים ח' ב') – תן לנו את **התורה** שהרי אנחנו, המלאכים, בשמים, נמצאים קרובים יותר לתורה! ענה להם ה': "הרי נתתי להם (=לישראל) **דינים**!! ועל-כך מיד נסתמו טענות המלאכים. שכן, אמרו חז"ל (שבת י'): "כל דין שדן דין אמת לאמיתו, אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית". והרי מעמדו של שותף הוא גדול יותר ממעמד 'בר מצר', ועל-כן מגיע לתת את **התורה** לישראל לפני המלאכים. שהרי, הם שותפים לה' יתברך, ולשותף יש זכות על-פני שכן קרוב "ועשית עליו זר זהב סביב"

על פסוק זה אומרת הגמרא: (יומא עב'): "אמר רבי יוחנן: שלשה זרים הם – של מזבח, של שלחן, ושל ארון. של מזבח – זכה אהרן ונטלו. של שלחן – זכה דוד ונטלו. של ארון (=הרומז **לתורה**) – עדן הוא מנח, כל הרוצה לטול – יבא ויקח". על המשמעות של **התורה**, ש"כל הרוצה לטול – יבא ויקח", מספר הרב שד"צ זצ"ל: בצעירותי, שוחח עמי זקן אחד על אודות אחד מגדולי הרבנים שבדור, שהיה פוסק נודע לתהילה, ואמר לי: "יחדיו למדנו כשהיינו צעירים בישיבתו של הגאון רבי הירש שלעז זצ"ל בעיר קראסון שבקייב. ושם היה עמנו נער אחד, שנפשו חשקה בתורה הקדושה. אולם, מוחו של אותו נער היה אטום, ותפיסתו היתה איטית להחריד. והיה הנער מגע את כל בני הישיבה, ומבקש שיסבירו לו כל פשט בכל סוגיה, בכל שאלה ובכל תשובה, עד שכלם נלאו (=התיאשו) ממנו. רק אני רחמתי עליו, והייתי משיב לשאלותיו. אולם, סבל טרחתו היה ללא נשוא, שכן, בשאלותיו לא היה מניח לי ללמוד. יום אחד פקעה סבלנותי, ובקשתי שיניח לי לנפשי. ראיתי איך אותו נער הולך ממני בפחי-נפש, ועל-כך ייסרוני כליותי מאד. אולם, רציתי לראות מה יעשה אותו נער, ואל מי יגש. ואולם, כלם דחוהו מלפניהם. לאחר-מכן ראיתי יושב בפינת בית המדרש, כפוף על ספר אחד. לא יכולתי להתאפק, וקרבתיו אליו בשקט, כדי לראות מה הוא לומד. ואכן, ראיתי שסידורו פתוח בברכת "אהבה רבה", בכתוב: "ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל...". ושמעתי מתפח באומרו מלים אלו, והבנתי שהוא מתחנן לפני בורא עולם, שיפקח את עיניו באור התורה, ולא יצטרך הוא לבריות. נכמרו רחמי עליו, והושבתיו לצדי, שישאל כל חפצו. וסיים אותו הזקן: "אותו נער הוא אותו רב גאון, שפוסק הלכות! איפה הוא ואיפה אני! (מובא בספר "לולי תורתך"). שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!"